

УДК 341.215.4

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.5.19>

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ У ВИЗНАЧЕННІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЕКОЛОГІЧНИХ МІГРАНТІВ

Здреник І.В.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових дисциплін,
Львівський державний університет внутрішніх справ*

Здреник І.В. Роль міжнародного права прав людини у визначенні міжнародно-правового статусу екологічних мігрантів.

У статті розглянуто роль міжнародного права прав людини у визначенні міжнародно-правового статусу екологічних мігрантів. Актуальність теми обумовлена тим, що в даний час багато країн світу зіткнулися з процесами міграції населення внаслідок змін в навколишньому природному середовищі. Це явище розглядається як одне з наслідків глобалізації, представляє світовий процес і вимагає міжнародно-правового врегулювання. Об'єктом дослідження виступають міжнародно-правові відносини між суб'єктами міжнародного права, спрямовані на надання та захист міжнародно-правового статусу екологічних мігрантів. Предметом дослідження є норми міжнародного права, правові позиції, положення вітчизняних і зарубіжних доктринальних досліджень, позиції міжнародних організацій з теми дослідження. У методологічному аспекті у статті комплексно застосовувалися такі загальнонаукові методи пізнання, як метод: системного аналізу, наукового абстрагування, синтезу, узагальнення, прогностичний, порівняльний, діалектичний і системно-структурний, формально-юридичний методи. Вказано, що в умовах постійного погіршення стану навколишнього природного середовища, що впливає на реалізацію людиною гарантованих їй прав і основних свобод, при одночасному зростанні кількості екологічних мігрантів, необхідно визнати право людини на сприятливе навколишнє природне середовище, право на переміщення з екологічних причин і закріпити їх в міжнародному договорі на універсальному рівні. Закріплення цих прав людини може стати передумовою для встановлення міжнародно-правового статусу екологічних мігрантів. Екологічні мігранти – це особи, які тимчасово або на постійній основі були вимушено переміщені або мігрували добровільно в більш безпечні та сприятливі для життя і здоров'я місцевості за межами своєї держави громадянства або колишнього звичайного місця проживання через екологічні катастрофи, несприятливі наслідки, що поступово або стрімко розвиваються в наслідок зміни стану навколишнього природного середовища, або в результаті конфліктів за зникаючі природні ресурси, що супроводжуються масовими порушеннями прав людини.

Ключові слова: біженець, внутрішньо переміщена особа, захист, правова доктрина, навколишнє природне середовище, трудовий мігрант.

Zdrenyk I.V. The role of international human rights law in determining the international legal status of environmental migrants.

The article examines the role of international human rights law in determining the international legal status of environmental migrants. The relevance of the topic is due to the fact that many countries around the world are currently facing population migration processes as a result of changes in the environment. This phenomenon is considered one of the consequences of globalization, represents a global process, and requires international legal regulation. The object of the study is the international legal relations between subjects of international law aimed at granting and protecting the international legal status of environmental migrants. The subject of the study is the norms of international law, legal positions, provisions of domestic and foreign doctrinal studies, and the positions of international organizations on the topic of the study. In terms of methodology, the article comprehensively applies such general

scientific methods of cognition as the methods of systematic analysis, scientific abstraction, synthesis, generalization, forecasting, comparative-contrastive, dialectical, and systemic-structural methods. It is noted that in the context of the constant deterioration of the natural environment, which affects the realization of human rights and fundamental freedoms guaranteed to them, with a simultaneous increase in the number of environmental migrants, it is necessary to recognize the human right to a favorable natural environment, the right to move for environmental reasons, and to enshrine them in an international treaty at the universal level. The enshrinement of these human rights may become a prerequisite for establishing the international legal status of environmental migrants. Environmental migrants are persons who have been temporarily or permanently displaced or have voluntarily migrated to areas outside their country of citizenship or former habitual residence that are safer and more conducive to life and health due to environmental disasters, adverse effects that develop gradually or rapidly as a result of changes in the state of the natural environment, or as a result of conflicts over dwindling natural resources, accompanied by massive human rights violations.

Key words: refugee, internally displaced person, protection, legal doctrine, natural environment, labor migrant.

Постановка проблеми. Доктрина міжнародного права характеризується тим, що недостатньо наукових досліджень щодо проблеми міжнародно-правового статусу екологічних мігрантів. Однак визначення та закріплення міжнародно-правового статусу екологічних мігрантів має важливе значення для їхнього захисту. Актуальність дослідження виражається в аналізі правових режимів захисту, які в окремих випадках можуть бути застосовані по відношенню до екологічних мігрантів і у дослідженні можливих моделей нормативного закріплення їх міжнародно-правового статусу.

Мета дослідження – визначення ролі міжнародного права прав людини у визначенні міжнародно-правового статусу екологічних мігрантів.

Стан опрацювання проблематики. Вивченням трудових, економічних, соціальних аспектів міграції, у тому числі екологічної міграції займалися О.А. Малиновська, О.Р. П'ятковський, Н.Г. Вавришук, А.Т. Драгунова, І.В. Кукурудза, Б.Р. Юськів, М.І. Романюк, Р.А. Ріснова, В.М. Галичанський, А.А. Чухно та інші вчені. З метою скорочення наслідків екологічних проблем на міжнародному рівні розробляються та вживаються заходи щодо зменшення впливу діяльності людини на довкілля. Однак не приділяється належна увага проблемі захисту прав осіб, які змушені переміщатися за межі місця проживання – екологічних мігрантів. Це визначає необхідність проведення теоретико-правових досліджень.

Виклад основного матеріалу. Однією з міжнародних екологічних проблем є проблема зміни клімату внаслідок природних геологічних процесів, посилених парниковим ефектом, хімічного забруднення атмосфери, забруднення океану та зміна властивостей океанічних вод за рахунок нафтопродуктів, поховань у океанічних водах високотоксичних хімічних і радіоактивних речовин, процесу опустелювання планети, що триває і посилюється, скорочення площі тропічних лісів і північної тайги, перенаселення Землі та інших причин. Проблеми зміни клімату є пріоритетними у глобальному порядку денному.

У Генеральній Асамблеї ООН 4–15 вересня 2006 року було проведено діалог на високому рівні з питання міжнародної міграції та розвитку. Держави-члени обговорили глобальні наслідки міжнародної міграції та зв'язок між міграцією та розвитком. Діалог на високому рівні показав зв'язок між політикою у галузі розвитку та міграційною політикою, підтвердив факт, що належне управління міграцією може сприяти розвитку, а політика у галузі розвитку – впливати на міграцію. Значення цього складного зв'язку збільшується, оскільки рівень міграції зростає з кожним роком [1, с. 526].

У Конвенції про статус біженців 1951 р. (далі – Конвенції 1951 р.) закріплені певні критерії, за наявності яких особа, яка претендує на статус біженця, може отримати міжнародний захист. Екологічні мігранти можуть здійснювати переміщення за межі держави свого громадянства або колишнього звичайного місця проживання, і в її межах, здійснюючи переміщення в інші райони, залишаючись під юрисдикцією держави громадянства і зберігаючи право на отримання захисту [2]. Внутрішні екологічні мігранти не відповідають цьому критерію Конвенції 1951 року.

Екологічні мігранти, як і біженці, мають загрозу життю, серйозне порушення інших прав людини, причиною яких є негативні наслідки зміни стану навколишнього середовища. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (далі – УВКБ ООН) вважає, що особи, які рятую-

ються від стихійного лиха, не є біженцями, якщо вони не мають обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідування за мотивами, перерахованими у Конвенції 1951 р.

У доктрині міжнародного права відсутня однозначна позиція щодо того, чи можуть побоювання настання негативних наслідків зміни стану довкілля, пов'язані із загрозою життю і здоров'ю людини, розглядатися як переслідування, передбачене положеннями Конвенції 1951 р.

Якщо трактувати положення Конвенції буквально, то можна стверджувати, що екологічні мігранти не переслідуються в розумінні Конвенції 1951 р., оскільки підставами для переслідування є: раса, релігійна чи національна приналежність, приналежність до певної соціальної групи або наявність певних політичних переконань. Прихильники позиції, що міжнародно-правий статус екологічних мігрантів необхідно закріпити в Конвенції 1951 р., наголошують на наявності тісного зв'язку між зміною стану довкілля та певними політичними переконаннями особи. Вони стверджують, що переслідування особи державою з політичних підстав здійснюється у формі причетності держави до погіршення екологічної обстановки в конкретному регіоні, яка виражається в недбалості, потуранні, несвоєчасному реагуванні держави на ознаки настання екологічної катастрофи або неналежним чином наданої допомоги громадянам, що ставить загрозу життю та здоров'ю фізичних осіб.

Деградація довкілля може представляти навмисні дії, вчинені державою, а екологічні мігранти утворюватимуть єдину соціальну групу. У таких умовах екологічні мігранти переміщуються не тільки через негативні наслідки зміни стану навколишнього природного середовища, а й щоб уникнути політичного переслідування. Наведені аргументи та приклади наявності ознак переслідування характеризують деякі випадки екологічної міграції. Водночас, держави можуть бути не в змозі самостійно надати необхідну допомогу громадянам з економічних або інших причин. У такому випадку не можливе встановлення ознаки переслідування державою.

У Керівництві УВКБ ООН за процедурами та критеріями визначення статусу біженців 2005 р. пояснюється, що до уваги береться психічний стан особи, а й те, що такий стан має бути підкріплено об'єктивною ситуацією [3].

У Керівництві УВКБ ООН прямо вказується на те, що «обґрунтовані побоювання» не поширюються на жертв голоду та стихійного лиха, за винятком випадків, коли вони мають цілком обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань з однієї з конвенційних підстав. За третім критерієм екологічні мігранти не належать до категорії конвенційних біженців, за винятком тих випадків, коли поряд з екологічними причинами переміщення має місце переслідування з підстав, зазначених у Конвенції 1951 року.

Щодо екологічних мігрантів, то причиною переміщення є не наявність ознаки, передбаченої в Конвенції 1951 р., а негативні наслідки зміни стану довкілля. Такі наслідки мають невибірковий характер і впливають на все населення держави, а не на групу, об'єднану за однією з підстав Конвенції.

На думку прихильників закріплення міжнародно-правового статусу екологічних мігрантів у Конвенції 1951 р., екологічні мігранти утворюють соціальну групу на тій підставі, що вони позбавлені можливості впливати на державну політику для того, щоб було вжито заходів для захисту навколишнього природного середовища та запобігання настанню екологічних катастроф.

У доктрині міжнародного права зустрічаються думки, за якими екологічні мігранти неспроможні утворювати соціальну групу, оскільки негативні наслідки зміни клімату впливають на усіх без дискримінації. Бездіяльність держави щодо настання природних явищ не є переслідуванням. Переслідування це особливі дії, спрямовані проти конкретної групи осіб та з певних підстав. Тому не слід стверджувати, що екологічні мігранти утворюють окрему соціальну групу, яка має право на захист відповідно до Конвенції 1951 року.

Держави, які найбільше зазнають несприятливих наслідків зміни клімату, можуть розробляти та реалізовувати різні заходи, наприклад, щодо адаптації до зміни клімату, зниження ризику лих і інші.

Зберігаючи можливість користуватися захистом своєї держави, екологічні мігранти не мають цього критерію для визнання їх конвенційними біженцями. Екологічні мігранти не відповідають визначенню поняття біженця, не можуть розраховувати на отримання захисту відповідно до Конвенції 1951 року. У доктрині щодо встановлення міжнародно-правового статусу екологічних мігрантів зустрічаються пропозиції щодо необхідності внесення змін до Конвенції 1951 р. з метою поширення її положень на екологічних мігрантів. Подібне спричинило прийняття Протоколу, що стосується статусу біженців 1967 р., в якому були зняті тимчасові обмеження [2].

У Заключному акті Конференції повноважних представників щодо становища біженців і осіб без громадянства відображено очікування та припущення держав, що Конвенція 1951 р. послужить прикладом, що виходить за договірні межі, і всі держави керуватимуться нею, наскільки це можливо, створять для осіб, які перебувають на їх територіях режим, передбачений Конвенцією [4]. Це положення було запропоновано з метою охопити додаткові категорії біженців, які не передбачені положеннями ст. 1 А (2) Конвенції 1951. Проте Заключний акт визначає лише можливість перегляду Конвенції 1951 р. та розширення її положень, такі угоди встановлюють політичні наміри держав, а не обов'язкові правові норми. Джерело загрози, що змушує осіб переміщатися, не має впливати на статус таких осіб, вважаючи, що екологічні мотиви не можуть бути перешкодою для набуття статусу біженця.

Аналіз офіційної позиції УВКБ ООН, джерел «м'якого» права, доктрини міжнародного права дозволяє зробити висновок, що конвенційне визначення біженців не поширюється на екологічних мігрантів, і відсутні аргументи на користь внесення змін до Конвенції 1951 з метою надання міжнародно-правового статусу цій категорії осіб.

Крім конвенційного захисту біженців, у міжнародному праві передбачено надання захисту біженцям відповідно до Статуту УВКБ ООН 1950 р. [5]. Біженці, на яких поширюється мандат Верховного комісара, називаються «мандатними біженцями». До них може бути застосований міжнародно-правовий режим, визначений у Конвенції 1951 р. та у Протоколі до неї 1967 р.

Незважаючи на те, що поняття мандатних біженців ширше за поняття конвенційних біженців, це не дозволяє відносити екологічних мігрантів до мандатних біженців, оскільки таке поняття вимагає наявності всіх критеріїв, зазначених у Конвенції 1951 р.

З прав людини для мігрантів найбільш значущими є право на свободу пересування, заборона дискримінації, право на захист сімейного життя. Спеціальні права мігрантів стосуються працівників-мігрантів. Працівники-мігранти – це єдина категорія мігрантів у міжнародному праві, яка набула закріплення міжнародно-правового статусу.

Визначаючи та розвиваючи право людини на працю, ч. 1 ст. 11 Конвенції Міжнародної організації праці (МОП) № 143 про зловживання в галузі міграції та про забезпечення працівникам-мігрантам рівності можливостей та звернення 1975 р. дала визначення поняття працівника-мігранта як особи, яка мігрує або мігрувала з однієї країни в іншу з метою отримання роботи [6].

У зв'язку з цим необхідно звернутися до Міжнародної конвенції ООН про захист прав усіх трудящих-мігрантів і членів їх сімей 1990 р. для визначення поняття трудящого-мігранта [7]. У ч. 1 ст. 2 Конвенції закріплено, що трудящийся-мігрант – це особа, яка займатиметься, займається чи займалася оплачуваною діяльністю у державі, громадянином якої вона не є.

Відмінність цих визначень полягає в тому, що Конвенція ООН про трудящих-мігрантів прямо не встановлює заборону на роботу за наймом, тоді як Конвенція МОП № 143 передбачає, що працівник-мігрант повинен працювати тільки за наймом. Для екологічних мігрантів можливість працювати, у тому числі, не за наймом на території іноземної держави дає можливість швидше адаптуватися на новій території.

Міжнародна трудова міграція має певні ознаки, серед яких: добровільність, яка передбачає, що людина приймає рішення про пошук роботи за кордоном та міграцію без примусу та зовнішньої дії; тимчасовий характер, що означає, що особа, яка приймає рішення про працевлаштування за кордоном після закінчення певного періоду часу або після завершення роботи має намір повернутися в державу громадянства або колишнього місця проживання; наявність економічного стимулу, що виражається у можливості отримання вищої оплати праці, прагненні уникнути економічної нестабільності, бідності та нездатності отримати заробіток, достатній для забезпечення сім'ї.

Переміщення з екологічних причин не завжди відповідає ознакам міжнародної трудової міграції. Переміщення екологічних мігрантів може мати добровільний чи вимушений характер. Переміщення екологічних мігрантів відбувається під впливом зовнішніх природних чинників не відповідає ознаці добровільності міжнародної трудової міграції.

Щодо тимчасового характеру міжнародної трудової міграції слід зазначити, наслідки зміни стану довкілля можуть мати незворотний чи затяжний характер, що перешкоджатиме швидкому поверненню екологічних мігрантів на територію держави свого громадянства чи колишнього проживання.

Не завжди переміщення екологічних мігрантів носить тимчасовий характер. В умовах неможливості повернення та закінчення терміну перебування на території іноземної держави у статусі

працівника-мігранта екологічні мігранти будуть змушені шукати новий спосіб захисту прав людини.

Що стосується економічного стимулу у екологічних мігрантів, то його встановлення може мати певні труднощі, оскільки їхній основний мотив переміщення – це уникнення негативних наслідків зміни стану довкілля, які не дозволяють здійснювати повне і ефективне користування гарантованими правами людини. З проведеного аналізу випливає, що переміщення з екологічних причин не завжди має схожості з міжнародною трудовою міграцією.

Дані норми дозволяють вирішити частину проблем, пов'язаних із екологічною міграцією. Вказані міжнародні угоди були ратифіковані невеликою кількістю держав. Екологічні мігранти зможуть отримати міжнародний захист статусу працівників-мігрантів на території держав-учасниць цих конвенцій.

Виходячи з аналізу міжнародних договорів, що закріплюють міжнародно-правовий статус працівників-мігрантів, випливає, що такі договори можуть бути застосовні до екологічної міграції. Однак такий захист має обмежений характер, оскільки охоплює лише ту групу екологічних мігрантів, яка має подібність до працівників-мігрантів, і тих, екологічних мігрантів, що знаходяться на території держав-учасниць міжнародних угод, що встановлюють захист працівників-мігрантів.

У міжнародно-правовій доктрині обговорюється варіант міжнародного захисту екологічних мігрантів на основі Керівних принципів ООН з питань внутрішнього переміщення всередині країни 1998 р. [8]. Екологічних мігрантів слід відносити до тимчасово переміщених осіб, оскільки прямо підкреслюється, що підставами для переселення можуть бути, у тому числі, стихійні або викликані діяльністю людини лиха, що є причиною екологічної міграції. Керівні принципи представляють нормативну базу для міжнародного захисту осіб, які змушені мігрувати в межах країни, до яких можуть бути прирівняні екологічні мігранти, які здійснюють вимушене переміщення в межах держави громадянства. Необхідно звернути увагу на відмінні риси Керівних принципів.

По-перше, Керівні принципи застосовуються лише щодо осіб, які переселяються всередині держави громадянства, тоді як екологічні мігранти здійснюють переміщення також за межі своєї держави. Керівні принципи 1998 р. зачіпають особливі потреби переміщених у країні осіб, а питання транскордонного переміщення не входять у сферу їхньої дії.

До тимчасово переміщених осіб можна віднести такі групи екологічних мігрантів: особи, насильно переміщені всередині країни походження, внаслідок раптових стихійних лих; особи, чиє місце походження стало непридатним для життя в результаті стихійних лих, які повільно розвиваються; особи, чиє місце походження було оголошено небезпечним для життя; особи, які рятувалися від небезпек, пов'язаних із насильством.

По-друге, Керівні принципи 1998 р. представляють комплекс міжнародних норм «м'якого» права, які мають рекомендаційний характер і не мають обов'язкової юридичної сили. Керівні принципи 1998 р. є важливою міжнародною основою захисту вимушених переселенців, однак, щоб зміцнити захист і допомогу вимушеним переселенцям та гарантувати забезпечення виконання на національному рівні, необхідна імплементація у національне законодавство та внутрішню політику держави. Так можна гарантувати забезпечення виконання цієї міжнародної угоди на національному рівні.

Керівні принципи щодо переміщення осіб усередині країни мають обмежений характер, оскільки можуть надати захист лише внутрішнім екологічним мігрантам. Керівні принципи є джерелом «м'якого» права, що робить процес забезпечення виконання державами складним.

Міжнародно-правовий захист внутрішньо переміщених осіб спрямований на захист, у тому числі, тих осіб, які були переміщені в результаті або щоб уникнути наслідків стихійних або викликаних діяльністю людини лих. Такі підстави надання захисту внутрішньо переміщеним особам дозволяють застосовувати цей вид захисту щодо екологічних мігрантів. Однак через те, що в міжнародних угодах прямо передбачено, що особи, на які поширюється захист, не повинні перетинати державні кордони, цей захист може бути застосований лише до внутрішніх екологічних мігрантів, які здійснюють переміщення всередині держави громадянства або колишнього місця проживання.

Надаючи міжнародний захист внутрішнім екологічним мігрантам, міжнародні угоди щодо захисту внутрішньо переміщених осіб не відповідають потребам більшості екологічних мігрантів, а дозволяють вирішити частину проблем, пов'язаних з екологічною міграцією. Подібне часткове

регулювання міжнародно-правового статусу екологічних мігрантів залишає відкритим питання порядку захисту зовнішніх екологічних мігрантів.

Міжнародні договори, що регулюють міжнародно-правовий статус жертв війни, належать до міжнародного гуманітарного права (далі – гуманітарне право). Збройні конфлікти часто бувають спровоковані ситуацією, спричиненою погіршенням стану навколишнього природного середовища, коли між населенням починається боротьба за доступ і розподіл природних ресурсів. Міграція, зокрема екологічна, може породжувати внутрішні збройні конфлікти за природні ресурси у місцях найбільшого скупчення мігрантів.

Відповідно до гуманітарного права, особи, які не беруть участь у збройних діях, незалежно від того, були вони переміщені чи ні, мають право на повагу, захист від наслідків війни та отримання неупередженої допомоги. Оскільки багато екологічних мігрантів опиняються в центрі збройного конфлікту, принципи та норми гуманітарного права можуть сприяти їхньому захисту. Це право захищає жертв збройних конфліктів безпосередньо в період конфліктів, незважаючи на те, що дія міжнародних договорів з прав людини частково тимчасово зупиняється під час війни. У Женевських конвенціях і додаткових протоколах наголошується на необхідності дотримання принципу гуманності, гарантують надання мінімального обсягу прав людини всім особам, які не беруть або перестали брати участь у воєнних діях.

Гуманітарне право охоплює вузьку групу екологічних мігрантів, які здійснюють переміщення через збройні конфлікти, спричинені погіршенням стану навколишнього природного середовища. Гуманітарне право надає захист відповідно до принципу гуманності, що діє у цій галузі міжнародного права.

Надання міжнародного захисту відповідно до норм гуманітарного права не дозволяє гарантувати всім екологічним мігрантам забезпечення прав людини, що вказує на обмежений характер даних норм у питанні регулювання переміщення осіб з екологічних причин і на необхідність подальшої розробки норм, що встановлюють міжнародно-правовий статус екологічних мігрантів.

Наявність певної території, поряд із постійним населенням, власним урядом і здатністю вступати у відносини з іншими державами, є необхідною ознакою держави як суб'єкта міжнародного права. Якщо держава припинить своє існування, то громадянство такої держави буде припинено. У такому разі особи, які опинилися без громадянства, матимуть право на набуття статусу апатридів.

Конвенція про статус апатридів 1954 р. є основним міжнародним інструментом, спрямованим на регулювання та покращення міжнародно-правового статусу апатридів [9]. В основі Конвенції лежать зобов'язання держав дотримання прав людини щодо осіб без громадянства, проте наголошується на необхідності забезпечення апатридів ширшим користуванням основних прав і свобод людини без дискримінації.

У Конвенції про скорочення безгромадянства 1961 р. закріплено детально розроблені гарантії запобігання безгромадянства, які мають реалізовуватися у межах національного законодавства про громадянство [10].

Екологічні мігранти переміщені з держав, які не визнані такими, що припинили своє існування, не мають правових підстав для отримання міжнародно-правового статусу осіб без громадянства. Міжнародний захист осіб без громадянства не гарантує надання захисту всім екологічним мігрантам, але може служити як додатковий механізм правового регулювання статусу екологічних мігрантів за умови, що вони відповідають визначенню апатридів.

Висновки. У доктрині міжнародного права і джерелах «м'якого права» відсутня єдина позиція щодо визначення поняття «екологічний мігрант». Аналіз визначень і дослідження феномену переміщення осіб з екологічних причин дозволили виділити характерні ознаки екологічних мігрантів і запропоновано їх класифікацію з чотирьох підстав міжнародного права прав людини, залежно від: тривалості перебування за межами колишнього місця проживання; порядку ухвалення рішення про переміщення; перетину державного кордону; причини переміщення. Класифікація характерних ознак екологічних мігрантів у контексті міжнародного права прав людини сприяє систематизації та впорядкуванню, що дозволяє виробити визначення поняття та встановити, які права необхідно надати екологічним мігрантам у міжнародно-правовому статусі відповідно до міжнародного права прав людини. Екологічні мігранти – це особи, які тимчасово або на постійній основі були вимушено переміщені або мігрували добровільно у сприятливі для життя та здоров'я місцевості за межами держави громадянства через екологічні чинники.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ковалів С.В., Єсімов С.С. Діяльність Генеральної асамблеї ООН щодо боротьби з незаконним перевезенням мігрантів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 525–538.
2. Про приєднання України до Конвенції про статус біженців та Протоколу щодо статусу біженців: Закон України від 10.01.2002 р. № 2942-III. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2942-14>.
3. Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status and Guidelines on International Protection Under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees. URL. <https://www.unhcr.org/sites/default/files/legacy-pdf/5ddfc47.pdf>.
4. Conference of Plenipotentiaries on the Status of Refugees and Stateless Persons: Summary Record of the Sixteenth Meeting A/CONF.2/SR.16. URL. <https://www.unhcr.org/publications/conference-plenipotentiaries-status-refugees-and-stateless-persons-summary-record-15>.
5. Статут Управління Верховного Комісару Організації Об'єднаних Націй по справах біженців. URL. https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/unhcr_statute.shtml.
6. Конвенція про зловживання в галузі міграції і про забезпечення працівникам-мігрантам рівних можливостей і рівного ставлення № 143. URL. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_163#Text.
7. International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families. URL. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-convention-protection-rights-all-migrant-work>.
8. Керівних принципів ООН з питань внутрішнього переміщення всередині країни 1998 р. URL. <https://www.ombudsman.gov.ua/uk/kerivni-principi-oon-z-pitan-vnutrishnogo-peremishchennya-vseredini-krayini>.
9. Про приєднання України до Конвенції про статус апатридів: Закон України від 11.01.2013 р. № 23-VII. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/23-18#Text>.
10. Про приєднання України до Конвенції про скорочення безгромадянства: Закон України від 11.01.2013 р. № 22-VII. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/22-18#Text>.